

ЖИДКИХ Т.М.,

аспірант Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов

УДК 378:808

ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ "КОЛЕДЖ-АКАДЕМІЯ" ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ

Забезпечення участі працівників комплексу "коледж-академія в управлінні навчальним комплексом є необхідною умовою його успішності та конкурентоспроможності. У статті розкрито зміст спецкурсу "Теоретичні та практичні аспекти управління навчальним комплексом "коледж-академія" для системи підготовки та перепідготовки працівників навчальних комплексів, який має забезпечити запровадження системи раціональних змін в процесі управління саме тими викладачами та працівниками адміністрації, що отримують підготовку на специфічній спеціальності магістратури "Управління навчальним закладом".

Ключові слова: навчальний комплекс, управління навчальним комплексом, основні підходи і структурно-функціональні компоненти управління навчальним комплексом "коледж-академія".

Обеспечение участия работников комплекса "колледж-академия в управлении учебным комплексом является необходимым условием его успешности и конкурентоспособности. В статье раскрыто содержание спецкурса "Теоретические и практические аспекты управления учебным комплексом "колледж-академия" для системы подготовки и переподготовки работников учебных комплексов, который должен обеспечить внедрение системы рациональных изменений в процессе управления именно теми преподавателями и работниками администрации, которые получают подготовку на специфической специальности магистратуры "Управление учебным заведением".

Ключевые слова: учебный комплекс, управление учебным комплексом, основные подходы и структурно-функциональные компоненты управления учебным комплексом "колледж-академия".

The providing for the participation of the complex "College-Academy" in the educational process control is thought to be the necessary condition of its progress and efficiency. The article reveals the contents of the special course "Theoretical and Practical Aspects of Management of educational complex "college-academy" for the system of training the teaching staff who must provide the establishment of the system of rational changes in the process of management with the teachers and administration of educational institutions trained for a particular speciality of magistracy "The Management of Educational Establishment".

Key words: educational complex, educational process control, basic methods and structurally functional components of management of educational complex, "College-Academy".

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Важливою організаційно-педагогічною умовою управління навчальним комплексом "коледж-академія" є забезпечення участі працівників комплексу в програмах професійної підготовки до виконання управлінських функцій (навчання на специфічній спеціальності магістратури "Управління навчальними закладами"), перепідготовки та підвищення кваліфікації в системі післядипломної освіти. Важливо, щоб викладачі мали можливість навчатися на заочному відділенні в магістратурі на спеціальності 8.18010020 "Управління навчальними закладами" або навчатися в рамках курсової підготовки у системі післядипломної освіти.

Зазначимо, що саме магістр за напрямом підготовки 0101 "Педагогічна освіта" зі спеціальності "Управління навчальним закладом" може працювати на посаді директора або його заступника в середніх загальноосвітніх і професійних навчальних закладах усіх типів, а також викладача (асистента) у вищих навчальних закладах I-III рівнів акредитації. При цьому важливо й те, що магістр з менеджменту освіти

може також працювати в науково-дослідних і науково-методичних установах на посадах, які потребують поглибленої фахової підготовки, досвіду і навичок самостійної творчої (пошукової) роботи у відповідній галузі знань. Такий фахівець, відповідно, може отримати якісну підготовку для запровадження системи раціональних змін в процесі управління навчальним комплексом "коледж-академія".

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. З предметів, які вивчаються в магістратурі за даною спеціальністю, що спрямовані саме на запровадження системи раціональних змін в процесі управління, ми, ознайомившись зі стандартами освіти (ОКХ – освітньо-кваліфікаційна характеристика, ОПП – освітньо-професійна програма) [1], виділили такі: "Менеджмент і маркетинг в освіті"; "Сучасні теорії управлінської діяльності"; "Інноваційний менеджмент в освіті"; "Моделювання у системі управління освітою"; "Організаційно-регулятивні управління в освіті"; "Теорія та технологія розробки управлінських рішень" тощо.

Зокрема, у такому курсі, як "Менеджмент і

маркетинг в освіті”, в якому метою і завданнями навчальної дисципліни є формування у студентів магістратури уявлення про культуру менеджменту та маркетингу в освіті, її відмінності від аналогічних понять з інших сфер професійної діяльності та ін., ми пропонуємо ряд змін за рахунок введення додаткових матеріалів у семінарські (або практичні) заняття, що покращать процес запровадження раціональних змін взагалі та в навчальному комплексі “коледж-академія” зокрема. Оскільки теоретичний блок даної дисципліни передбачає забезпечення майбутнього магістра не тільки певним багажем знань, але й розкриття потенційних його здібностей до діяльності керівника в системі освіти, то у практичному блоку ми вважаємо за необхідне засвоєння основних закономірностей процесу управління в таких закладах, як “коледж-академія”, оволодіння засобами та їх використання у професійній діяльності тощо.

У наступному курсі “Сучасні теорії управлінської діяльності”, не порушуючи логіки викладання цієї дисципліни, можемо також запропонувати введення додаткових матеріалів, що дозволять працівникам навчального комплексу “коледж-академія” (студентам магістратури) навчитися впливати на зміни в системі управління. Підкреслимо, що мета даного курсу полягає у підготовці студентів магістратури до управлінської діяльності в освітніх закладах та формуванні їх готовності до використання отриманих знань у професійній управлінській діяльності. Так, зміст даної дисципліни можна збагатити такими лекційними та семінарськими заняттями, на яких розкриваються історичні аспекти управлінської діяльності, основні погляди на сутність управління, принципи, функції управління тощо.

Розкриваючи основні принципи управління під час викладання курсу “Сучасні теорії управлінської діяльності”, можна звернути увагу і на виділені нами, специфічні принципи управління навчальним комплексом “коледж-академія”, серед яких є такі:

1) основа управління навчальним комплексом – орієнтація на особистість, яка є рушійною силою поліпшення освіти, новацій і творчості, позитивних змін;

2) управління на принципі співучасті у прийнятті рішень (на рівні представників вищого колегіального органу управління комплексом; на рівні факультетів та адміністративних підрозділів (кафедри, об'єднання); на рівні співробітників);

3) підвищення ефективності в досягненні загальних цілей навчального комплексу з оптимальною раціоналізацією у використанні ресурсів;

4) пріоритетність у побудові взаємовідносин

між суб'єктами освітнього процесу, установка на ефективне вирішення виникаючих проблем у спілкуванні між студентами і викладачами, викладачами й адміністрацією тощо.

Важливий також перегляд і науково-дослідної та педагогічної практики для спеціальності “Управління навчальним закладом”. Зокрема, ми маємо навчальну програму А. Падуна [2], яка підготовлена для забезпечення організації та проведення науково-дослідної та педагогічної практики з урахуванням вимог галузевих кваліфікаційних та державних стандартів, але ми вважаємо за необхідність також внести певні зміни у деякі пункти. Серед них змінам (зокрема, поглибленню) підлягають такі завдання: прийняття участі в розробці стратегії розвитку організації, антикризової програми та в інших видах діяльності, пов'язаної з комплексним та системним підходом до процесу управління як окремими об'єктами, так і організацією в цілому; виконанні комплексу науково-практичних досліджень у галузі управління навчальним закладом; підготовка науково-методичних матеріалів для магістерської роботи тощо. Ці завдання під час практики мають бути спрямованими на вивчення процесів запровадження системи раціональних змін у навчальному комплексі “коледж-академія”. Наприклад, під час ознайомлення з організаційною структурою управління вищого навчального закладу, в якому проходить практика, студенти магістратури також мають ознайомитися з основними складовими організаційної структури в навчальному комплексі “коледж-академія”, порівняти, що є кращим, а що потрібно змінити тощо. Під час прийняття участі у проведенні організаційних заходів на базі практики написати доповіді та есе щодо тих змін, які будуть спрямовані на покращання системи організації у навчальному комплексі.

Зрозуміло, що в такому випадку проведення практики та оформлення її результатів набуде певної конкретики, більшої результативності, адже студенти не тільки навчаться практичного досвіду з організації роботи навчального закладу на основі розпоряджень і постанов вищих органів державної влади й управління, нормативних документів у сфері освіти, а й розробки заходів щодо постійного вдосконалення системи управління навчальним комплексом “коледж-академія”. Така практика надасть більш якісну підготовку, адже буде наближеною до того закладу, в якому працюють студенти магістратури, яких спрямовує керівництво навчального комплексу “коледж-академія” до підвищення кваліфікації. В цілому, на нашу думку, процес підготовки студентів магістратури

мас набути більш практичного характеру, спрямованою саме на покращання та вдосконалення системи раціональних змін в управлінні тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Ми вважаємо, що в рамках підготовки та перепідготовки викладачів та адміністративного персоналу навчального комплексу можливе запровадження експериментального спецкурсу “Теоретичні та практичні аспекти управління навчальним комплексом “коледж-академія” для системи підготовки та перепідготовки працівників навчальних комплексів “коледж-академія”.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є розкриття змісту даного спецкурсу.

Виклад основного матеріалу. Цей спецкурс побудований на основі синтезу та інтеграції навчального матеріалу декількох професійно орієнтованих дисциплін, які вивчаються у вищих навчальних закладах (“Сучасні теорії управлінської діяльності”, “Основи менеджменту і маркетингу”, “Інноваційний менеджмент в освіті” та ін.).

Метою спецкурсу є ознайомлення та узагальнення знань слухачів (студентів) щодо теоретичних та практичних аспектів управління навчальним комплексом “коледж-академія”, формуванні їхньої професійної готовності до використання отриманих знань у професійній діяльності в навчальному комплексі.

До основних завдань спецкурсу належать: ознайомлення з основними підходами до управління навчальним комплексом; озброєння знаннями щодо структурно-функціональних змін у процесі управління навчальним комплексом; підготовка слухачів (студентів) до впровадження системи раціональних змін у навчальних комплексах.

У результаті засвоєння курсу слухачі (студенти) повинні набути знань щодо сутності та класифікації основних підходів в управлінні навчальним комплексом; структурно-функціональних змін (мета, завдання, закономірності та принципи, функції управління навчальним комплексом); специфіки роботи навчальних комплексів.

У результаті засвоєння спецкурсу слухачі (студенти) мають набути вмінь: аналізувати та застосовувати на практиці нові раціональні рішення щодо управління навчальним комплексом; організувати процес ухвалення управлінського рішення делегування повноважень у навчальному комплексі; проводити аналіз типових управлінських рішень у межах навчального комплексу; розрізняти переваги й недоліки групового ухвалення

управлінських рішень у навчальних комплексах.

Спецкурс складається з двох розділів, що передбачає особливу логіку побудови: у першому розділі розглядаються питання щодо теоретичних аспектів в управлінні навчальними комплексами, у другому розділі вивчаються питання розробки та ухвалення раціональних змін у навчальному комплексі. Програма спецкурсу розрахована на 36 годин, з них 12 – лекційних, 10 – семінарських, 14 – самостійна робота. У змісті спецкурсу мають розглядатися певні модулі та теми. Схарактеризуємо їх більш докладно.

Так, у першому модулі “Теоретичні аспекти управління навчальним комплексом “коледж-академія” розгляду піддаються три основних теми. У темі 1 “Сутність та зміст управління навчальним комплексом “коледж-академія”, що, згідно з тематичним планом, вивчається на лекційному занятті, основними питаннями для розгляду є: термін “навчальний комплекс”; теорія управління навчальними закладами різного типу; управління навчальними комплексами як соціально-педагогічними системами, що мають спільні стратегії, забезпечують організаційно-економічні та психолого-педагогічні умови підвищення якості освітніх послуг; розкриваються існуючі на сьогодні в Україні навчальні комплекси “коледж-академія” в Україні. У темі 2 “Актуальні проблеми процесу надання освітніх послуг у навчальному комплексі “коледж-академія” на лекційному та семінарському заняттях основними питаннями для розгляду є такі: посилення дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили на ринку праці в Україні; формування системи додаткової професійної освіти для фахівців різних спеціальностей; недостатній вплив нових освітніх технологій на підвищення ефективності виробництва в різних галузях; віковий ценз слухачів курсів перепідготовки і підвищення кваліфікації; відповідальність держави та освітніх закладів за розв’язання проблеми розвитку неперервної освіти – основного фактора виробництва.

Темою 3 “Характеристика основних підходів в управлінні навчальним комплексом “коледж-академія” передбачено такі основні питання для розгляду: характеристика системного, ситуаційного, процесуального та партисипативного (колегіальний, демократичний) підходів в управлінні навчальним комплексом “коледж-академія”; основні переваги та недоліки перелічених підходів.

У другому модулі “Досвід реалізації інноваційних змін в управлінні навчальним комплексом “коледж-академія” розглядаються чотири теми. Так, у темі 1 “Основні ідеї покращання системи управління в навчально-

виховному комплексі “коледж-академія” слухачі (студенти) під час обговорення на “круглому столі” порушують такі питання: розробка та управління в навчальних комплексах наукових тем, які отримують фінансову підтримку; досвід впровадження основних управлінських інновацій, які були розроблені в навчальних комплексах тощо.

У темі 2 “Структурно-функціональні компоненти в управлінні навчально-виховним комплексом “коледж-академія” основними питаннями для розгляду на лекційних заняттях є: спільна мета управлінської діяльності керівників освітніх закладів, що входять до навчального комплексу; завдання, що ставляться перед навчальним комплексом; основні закономірності, принципи та функції управління навчальним комплексом; суб’єкти освітньої діяльності навчального комплексу; об’єкти управління у рамках взаємодії, наступності та неперервності освітнього процесу. У темі 3 “Практичні аспекти впровадження змін у процес управління навчально-виховним комплексом “коледж-академія” основними питаннями для розгляду на лекційному та семінарському заняттях є: економічні вектори освітнього простору; характеристика основних нововведень у процесах управління навчальним комплексом “коледж-академія”; основні етапи впровадження інновацій в освітній процес та процеси управління навчальним комплексом “коледж-академія” тощо. У темі 4 “Розробка проектної роботи щодо впровадження інновацій у процес управління навчальним комплексом” на семінарському занятті у формі доповіді та захисту проектної роботи мають обговорюватися питання впровадження інновацій у процес управління навчальним комплексом “коледж-академія”.

Розроблений нами спецкурс “Теоретичні та практичні аспекти управління навчальним комплексом “коледж-академія” для системи підготовки та перепідготовки працівників має забезпечити покращання системи управління навчальним комплексом “коледж-академія”.

Ми вважаємо, що підготовка працівників навчального комплексу “коледж-академія” до виконання управлінських функцій має відбуватися також і шляхом самоосвіти (пошук і відбір сучасних технологій управління освітою, оцінку (атестацію та акредитацію) якості освітніх послуг та навчальних програм в навчальному комплексі “коледж-академія”). Така підготовка забезпечується через написання наукових досліджень, монографій, статей проведення спеціальних наукових досліджень, відвідування та проведення спеціальних семінарів та конференцій, симпозіумів тощо. Зокрема, такий відбір можуть запропонувати науково-педагогічні

кадри навчального комплексу під час робочих нарад з питань покращання системи управління навчальним комплексом, творчих зустрічей з колегами, наукових дискусіях та ін. Покращання системи управління також сприяють процеси акредитації певних спеціальностей, а також атестації науково-педагогічного персоналу.

Наведемо орієнтовний перелік основних наукових проблем, які мають вирішуватися науково-педагогічним персоналом навчального комплексу “коледж-академія” у межах системи управління:

1. Алгоритм формування стійкої структури системи управління навчальним комплексом “коледж-академія”;

2. Створення інформаційно-довідкової бази даних системи управління навчальним комплексом “коледж-академія”;

3. Інформаційні технології аналізу системи управління навчальним комплексом “коледж-академія”;

4. Розробка експертної системи оцінювання освітніх послуг на базі навчального комплексу “коледж-академія”;

5. Моделювання та оптимізація роботи адміністративного персоналу навчального комплексу “коледж-академія”;

6. Проблеми забезпечення активного розвитку матеріально-технічної бази навчального комплексу “коледж-академія”;

7. Процеси налагодження системних взаємозв’язків у програмах підготовки за різними кваліфікаційними рівнями.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, важливими напрямками покращання системи управління навчальним комплексом “коледж-академія” є формування цілісного взаємоузгодженого освітнього простору, до якого мають бути залучені викладачі та представники адміністративного персоналу навчального комплексу “коледж-академія”. Кожний рівень управління при цьому є певним шаблоном у подоланні низки проблем щодо формування та реалізації процесу управління навчальним комплексом задля активного його розвитку.

Список джерел:

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю 8.000009 “Управління навчальним закладом” специфічних категорій [Текст] – К.: Міністерство освіти і науки України, 2005.
2. Падун, А.О. Навчальна програма науково-дослідної та педагогічної практики з дисципліни “Управління навчальним закладом” (для магістрів) [Текст] / А.О. Падун. – К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2009. – 20 с.